

ist, dass sie z. B. p. 3 die Bhāshyānusāriṇaḥ den sampradāyavidāḥ gegenüberstellt. Es gab also eine alte vom Bhāshya unabhängige mündliche Tradition, die auch anders lehrte als das Bhāshya.

Was das Alter dieser durch Jahrhunderte sich hinziehenden Nyāyalitteratur anlangt, so hat Cowell die unter 4) und 5) aufgeführten Autoren, den Vācaspati in das 10., den Udayana¹⁾ in das 12. Jahrh. angesetzt, Garbe durch neuere Combinationen für den ersteren das erste Drittel des 12. Jahrh., für den letztern ungefähr das Ende desselben Jahrh. herausgerechnet, vgl. Berichte d. K. S. G. d. W., Phil.-Hist. Cl. 1888, S. 9. Sodann hat Hall bemerkt, dass Uddyotakara in der Vāsavadattā des Subandhu vorkommt, Vāsavad. p. 235, lin. 3, vgl. Pref. p. 9. Dies würde ein schöner Anhalt sein, wenn die uns vorliegende Vāsavadattā das Werk wäre, das Bāṇa (in der ersten Hälfte des 7. Jahrh.) im Eingang seines Harshacarita erwähnt, aber Peterson hat dies neuerdings nicht ohne Grund angezweifelt, Kādambarī p. 71 fg. So sind wir zunächst, soviel ich sehe, auf eine Erwägung beschränkt, zu der uns der von Cowell a. a. O. p. VII mitgetheilte Anfang der Nyāyavārttikatātparyāṭikā Veranlassung giebt. Nach einem Verse an Ćiva und einem an Akshapāda heisst es daselbst:

ग्रन्थव्याख्याच्छ्लेनैव निरस्ताखिलदूषणा ।

न्यायवार्त्तिकतात्पर्यटीकास्माभिर्विधास्यते ॥ ३ ॥

इच्छामि²⁾ किमपि पुण्यं दुस्तरकुनिबन्धपङ्कमप्रानाम् ।

उद्योतकरगवीनामतिजरतीनां समुद्धरणात् ॥ ४ ॥

अथ भगवताक्षपादेन निःश्रेयसहेतौ शास्त्रे प्रणीते व्युत्पादिते च भगवता पञ्चलस्वामिना किमपरमवशिष्यते यदर्थं वार्त्तिकारम्भ इति शङ्कां निराचिकीर्षुः सूत्रकारोक्तप्रयोजनानुवादपूर्वकं वार्त्तिकारम्भप्रयोजनं दर्शयति यदक्षपाद इति । यद्यपि भाष्यकृता कृतव्युत्पादनमेतत् तथापि दिङ्नागप्रभृतिभिरवाचीनैः कुहेतुसन्तमससमुत्पापनेनाच्छादितं शास्त्रं न तत्त्वनिर्णयाय पर्याप्तमित्युद्योतकरेण स्वनिबन्धोद्योतेन तदपनीयत इति प्रयोजनवानयमारम्भः ।

1) Udayana muss zur Zeit des Sāyaṇa (14. Jahrh.) eine Hauptautorität gewesen sein, denn er wird Sarvad. p. 113, lin. 5 (Bibl. Ind.) mit grossem Lobe eingeführt als न्यायपारावारपारदृष्ट्या विश्वविख्यातकीर्त्तिरुदयनाचार्यः.

2) So verlangt das Versmass (Aryā), Cowell giebt इच्छामि: